

СТАНОВИЩЕ

ФГС-2938/22.04.2025

върху материалите за участие в конкурс за заемане на академична длъжност "професор", област на висше образование **6. Аграрни науки и ветеринарна медицина**, ПН **6.5. Горско стопанство**, научна специалност „Горски култури, селекция и семепроизводство“, по дисциплината „Горски култури“, обявен от Лесотехнически университет в ДВ бр. 107/20.12.2024 г., код на процедурата **FOR-P-1124-153**.

Кандидат за участие в конкурса е: Доц. д-р Наско Александров Илиев

Автор на становището: д-р Веселка Анаасова Гюлева-Пантова, доцент по ПН 6.5. Горско стопанство, научна специалност „Горски култури, селекция и семепроизводство“ от Институт за гората-БАН, пенсионер, определена за член на научното жури със Заповед № ЗПС-89/17.02.2025 г. на Ректора на ЛТУ, София.

1. Кратки биографични данни за кандидата

Наско Александров Илиев е роден през 1967 год. През 1992 год. завършва пълния курс на обучение и се дипломира като „инженер по горско стопанство“, ВЛТИ (сега Лесотехнически университет, ЛТУ). От 1993 до 1998 работи в Народен парк „Витоша“ като ръководител направление „Поддържане“. Успоредно с това разработва дисертационния си труд, който защитава успешно през 1997 г. (Диплома ОНС № 24802 от 04.07.1997 г.). През 1998 г. вече е главен асистент в катедра „Лесовъдство“ на Факултета по Горско стопанство (ФГС), ЛТУ. В края на 2005 г. заема академичната длъжност „доцент“ в посочената по-горе катедра (Свидетелство №23493 от 27.02.2006 г. на Висшата Атестационна Комисия, ВАК). Кандидатът има повече от 26 години преподавателски и научно-изследователски опит в катедра „Лесовъдство“, ФГС, ЛТУ. Зам. Декан е на Факултета по Горско стопанство (2016-2020) и член на Академичния съвет (2016-2024 г.). Доц. д-р Наско Илиев е натрупал значителен организационен и управленски опит, особено през последното десетилетие. Владее писмено и говоримо руски и английски езици, ниво B1 съгласно Европейската езикова рамка.

2. Съответствие на подадените документи и материали на кандидата с изискуемите съгласно Правилника за РАС в ЛТУ;

Представени са заявление за участие в конкурса и всички изискуеми нотариално заверени документи към него (копия на дипломи, автобиография, декларация, справки, удостоверения, списъци и копия на научните публикации, монография с разделителен протокол; книга, базирана на дисертационния труд и учебник по „Горски култури. Горско семепроизводство“, 2015 г. (Е 22)) съгласно изискванията на ЗРАСРБ и чл.65 на Правилника за развитие на Академичния състав в Лесотехническия университет от 2024 г. Справката за съответствие на научната продукция с минималните национални изисквания показва, че кандидатът изпълнява и надхвърля изискуемия минимум при отделните групи показатели. Доц. д-р Наско Ал. Илиев е избрал да представи в *група В* habilitationen труд - монография „Производство на фиданки от дървесни и храстови видове“, 2015, ISBN 978-954-332-127-8. В *група Г* са отчетени общо 270,8 точки. В *група Д* отчетеният брой точки е 855 и в *група Е* – 338,3 точки. Така, акумулираният брой точки в настоящата процедура възлиза общо на 1614,1. Кандидатът е предоставил също много подробна информация за участието си в национални и международни научни проекти, ръководството на образователни и проекти с научно-приложно значение, научно-популярни статии, организирането на и участията си в национални и международни конференции, разработването на подзаконови нормативни документи, участията си в национални съвети, работни групи и ведомствени комисии, процедури по присъждане на образователни и научни степени и академични длъжности и други дейности.

3. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

От 19.10.1998 г. съгласно представените документи, доц. д-р Наско Ал. Илиев заема последователно

всички академични длъжности до момента. Нямам преки впечатления от учебно-преподавателската дейност на кандидата по този конкурс, но оценявам високо неговата работоспособност, експедитивност и отговорност, проявени по време на изпълнението на научно-изследователските си задачи в разработването на дисертационния си труд. Подобно косвено заключение може да се извлече и от изпълнението на различните научни и научно-приложни проекти. Също така оценявам положително мненията и отзивите на колеги от различни горски стопанства като преподавател и учен със способност за работа в екип. Информирана съм за неговите умения и способности в презентирането на лекции, упражнения и различни по своя характер практики.

От 2009 г. насам той участва много активно в обучението и подготовката на дипломанти за присъждане на ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ по специалност „Горско стопанство“. Много силни аргументи в тази посока е броят на успешно защитилите му, съобразно представената справка, 24-ма дипломанти в периода 2009-2024 год., както и многообразието на разработваните и успешно защитени теми (*представен списък*).

Доц. д-р Наско Ал. Илиев е научен ръководител и на един успешно защитил докторант 30.09.2020 г. на тема „Лесокултурни аспекти на развъждането на обикновения явор (*Acer pseudoplatanus* L.) в България.

4. Оценка на научната, научно-приложната и публикационната дейност на кандидата/ите

4.1. Участие в научни, научно-приложни и образователни проекти

От предоставената справка е видно, че доц. д-р Наско Ал. Илиев е участвал в изпълнението на *три международни научни проекта*: **1).** 2006–2008 год., „Сравнителни проучвания върху състоянието на обикновения кестен (*Castanea sativa*) в България и Македония“. МОН – Фонд „Научни изследвания“, двустранно сътрудничество България - Македония, № БМ 4/2006, 2006–2007 и 2007 2008 год.; **2).** 2008 год., Evaluation, protection and management of the Balkan pine (*Pinus peuce* Gris.); Operational programme Intereg III A, PHARE/CBC, Greek Ministry of Economy and Finance & EU., No 25772/YD2156 Greece Bulgaria; **3).** 2022 год.; Агролесовъдски практики в Западни Бакани за устойчиво развитие: слаби и сини страни (WORWEB), №2022-1-RS01-KA220-HED 000089900/01.12.2022 (Тема НИС-ДЕС-1258).

Удостоверено е и участието му в *десет научно-приложни проекти*. Базовата тематика се отнася до темите „крайречни гори“, „екологични ползи от възстановителни дейности в различни хабитати“, „създаване и поддържане на опитни и демонстрационни горски култури от иглолистни видове в УОГС „Г.Ст. Аврамов“, Юндола“ и такива от местни видове и екзоти в УОГС „Петрохан“, разработване на технологични планове за залесяване с. Негован, район Нови Искър, Столична община (СО) и други. През 2021 г. доц. д-р Наско Ал. Илиев е участвал активно в изпълнението на дейност №6 „Разпространение на научни резултати“ на проект BG05M20P001- 2.009-0034 „Подкрепа за развитието на научния капацитет в Лесотехническия университет“ финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. По програмата за развитие на селските райони и в изпълнение на Договор №BG06RDNP001-1.004-0017, тема „Повишаване на практическите знания и умения в областта на селското и горско стопанство“ е провеждал демонстрационни дейности по темата „Технологии за вегетативно производство на посадъчни материали“ (2024 год.).

Ръководител е на *два национални научни или образователни проекти* (Договор №64 от 06.02.2014 г., НИС на ЛТУ) и Проект за залесяване в Борисовата градина (Договор между СО и ЛТУ № СОА19-ДГ55-747 от 07.11.2019, срок 07.11-07.12.2019). Доц. д-р Наско Илиев работи активно върху *създаването на българския стандарт* с единни правила за производство и качество на декоративни растения, както и неговото утвърждаване от European Nurserystock Association (2014 г.) и други активности.

Всичко това показва, че анализираните многообразни теми и синтезирането на постигнатите резултати за добавянето на нови знания и умения са неразривно свързани с тематичния обхват на дисциплината „Горски култури“ във ФГС на ЛТУ.

4.2. Характеристика на публикуваните научни резултати

Резултатите от извършените от кандидата научни и научно-приложни изследвания са достояние на научната общност чрез неговото участие в различни национални и международни научни форуми и конференции, както и публикуването им в различни международни и национални реферирани научни списания, включително и в електронен формат.

За разглеждания период, доц. д-р Наско Ал. Илиев е публикувал една книга, базирана на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ самостоятелно (Г6. 1.). От предоставения списък с материали, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, е очевидно, че авторът има една публикация с $IF=0.395$ (Г 7.7) и той е първи автор. В *шест* от останалите публикации доц. Наско Илиев е *първи* автор (Г 7.1, Г 7.2, Г 7.4, Г 7.11, Г 7.12 и Г 7.15) от авторския колектив, а в следващите *шест* такива - той е *втори* автор (Г 7.8, Г 7.6, Г 7.9, Г 7.10, Г 7.13 и Г 7.16). В останалите *три* публикации кандидатът е на *трета* позиция (Г 7.3, Г 7.8 и Г 7.14), но това не омаловажава неговото участие в тяхното разработване. Общо кандидатът набира $SJR=1.166$ за анализирания период.

Седемнадесет публикации са представени от статии и доклади, в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томовете. От тях *една статия* е самостоятелна в списание „Лесовъдска мисъл“, 2007 г. (Г 8.5). Кандидатът е на *първо място* в авторския колектив в *пет статии* (Г 8.1, Г 8.4, Г 8.6, Г 8.9 и Г 8.12) и на *втора позиция* в осем статии (Г 8.3, Г 8.7, Г 8.8, Г 8.10, Г 8.11, Г 8.13, Г 8.15 и Г 8.17). Като *3 автор* се среща само в *три* научни публикации, съответно Г 8.2, Г 8.14, Г 8.16 от списъка.

В представената ми електронна документация са презентирани *три научно-популярни статии* в списание „Българска гора“ и „Гора“.

4.3. Отражение на научната дейност на кандидата в литературата (цитируемост)

Справката за забелязаните цитирания от кандидата включва общо 77 броя цитирания в наши и чужди научни специализирани издания. В раздела „Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томовете“ (Д13) са посочени 37 бр. в такива списания като: Propagation of Ornamental Plants, New Forests, Forestry, Journal of Forest Research, Journal of Forestry Research, Science of the Total Environment, Acta Physiologiae Plantarum, Forestry Ideas, Наука за гората и други. Изчислените сумарно високи стойности на показателите импакт фактор и SJR ($IF=19.264$ и $SJR=0.664$) в този сегмент са надежден критерий за стойността на научната продукция на кандидата. Следва да се посочат и 20-те броя цитирания в сегмента „Цитирания в монографии и колективни томовете с научно рецензиране“ (Д14), както и 20-те броя цитирания в раздела „Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране“ (Д15) в български и чуждестранни специализирани научни издания.

За отбелязване е фактът, че над 78% (26 публикации от общо 33 такива) от научната продукция на доц. д-р Наско Ал. Илиев е на английски език, в списания реферирани в Scopus с SJR и в списания реферирани в Web of science с или без IF , както и в други международни научни издания. Това го прави ясно разпознаваем учен и в международното научно-изследователско пространство.

4.4. Приноси в трудовете на кандидата/ите (научни, научно-приложни, приложни)

Като приемам всички научни, научно – приложни и приложни приноси, посочени от кандидата в представената ми документация, си позволявам да ги представя в много съкратен вид:

В направление „Горско семеипроизводство“: 1). Основният принос се отнася до публикуването на университетски учебник през 2015 г. (Е 22.1). В него са включени историческа справка и концептуални виждания, за да се подчертае от една страна значението на залесяванията, а от друга – основополагащата роля на семеипроизводството. Дефинирани са основните задачи пред залесяванията и тези, които се поставят конкретно пред горското семеипроизводство. В обособени глави се разглеждат осигуряването на посевни материали от различните семеипроизводствени източници, процеса на плодосене, определянето на реколтите, семейбирането, добиването на горски посевни материали,

тяхното запазване и семеконтрола. Включени са и теми по горско семезнание, изясняващи екологичните, биологичните, морфологичните и технологичните аспекти по осигуряване на горски посевни материали. **2).** За първи път се представя актуалната класификация на посевните материали по трайност, респективно възможности за съхраняване с новообособените групи – на полусухите посевни материали и на влажните посевни материали на видове от тропиците. **3).** Обоснована е ролята на селекционната дейност в България по заделянето и създаването на горски семепроизводствени източници за устойчивостта и производителността на създаваните горски култури (Г8.2). **4).** Принос с практико-приложно значение е проучването на създадените семепроизводствени източници от бяла акация в България (Г8.1). **5).** За първи път е направено проучване на всички източници на репродуктивни материали от шестил, включени в Националния регистър на горската семепроизводствена база в България. Проучени всички насаждения и култури, включени в Националната база данни на горските територии в България, в които шестилът доминира в състава, с цел включване на нови базови източници на репродуктивни материали. **6).** Научен и приложен принос е изследването на посевните качества и характера на семенния покой на посевните материали от ограничено разпространени и използвани видове в нашата страна, при които опитът е сравнително недостатъчен - обикновена череша (*Prunus avium* L.) и обикновен явор (*Acer pseudoplatanus* L.)

В направление „Разсадниково производство“: **1).** Основният принос се съдържа в монографията „Производство на фиданки от дървесни и храстови видове“ (В3.1). Изданието представя съвременното ниво на производствените дейности и технологии в разсадниците за производство на посадъчни материали, които се използват за залесяване с горски и декоративни цели в нашата страна. *Вегетативното размножаване* чрез вкореняване на резници, чрез присаждане и размножаване в условия *in vitro* като съществен елемент на разсадниковото производство е представено, както следва: **2).** Значителен принос за нашата и световната наука и практика е доказаната възможност за вкореняване на предварително етиолирани и деетиолирани леторасли (Г7.15). **3).** Принос представляват резултатите от проучване на влиянието на вида на ауксина и неговата концентрация, оптималните срокове за добиване на резници и генотипа върху индуцирането на калусогенезис, ризогенезис и качеството на формираната коренова система на резници от три култивара ('Columnaris', 'Potentii' и 'Golden Wonder') на *Chamaecyparis lawsoniana* (Г8.7). **4).** За първи път е направен опит за вегетативно размножаване и повторно въвеждане на обикновения тис (*Taxus baccata* L.) в естествените му находища в Странджа и Витоша (Г8.17). **5).** Доказано е възможното пролетно присаждане върху подложка в покой и лятно присаждане на калем. Най-добро срастване протича в летните срокове на работа. При присаждане на разцеп и копулация в този период срастването между компонентите е 100%. Най-добър е растежът на присадника при окулиране в т-образен разрез (Г7.1). **6).** Постигнат е много добър резултат в присаждането при обикновения кестен (*Castanea sativa* Mill.), (Г7.4). **7).** Доказано е, че присаждането на разцеп, копулация и окулиране в страничен зарез през пролетта и лятото при шестила (*Acer platanoides* L.) и неговите култивари Drummondii и Faassen's Black осигуряват висок процент на успех през пролетта (от 63.3 до 93.3%), а през лятото окулирането е за предпочитане пред присаждането. **8).** За първи път у нас е постигнато пролетното и есенното присаждане на *Syringa vulgaris* L. и неговите култивари Charles Joly и Mme Florent Stepman върху подложки от двугодишни вегетативни фиданки на *Ligustrum ovalifolium* Hassk. **9).** Базова публикация, научен и приложен принос в това направление е Г7.3, която представя накратко Университетската лаборатория по биотехнологии и молекулярна генетика към Лесотехническия университет в София, създадена с подкрепата на Националния фонд за научни изследвания на България. Кандидатът е участник в инфраструктурния проект по създаването на лабораторията (Е18.1, Е20.1). **10).** Научни приноси са създадените методики за клониране на планински ясен (*Fraxinus excelsior* L.) (Г8.10) и обикновен явор (*Acer pseudoplatanus* L.) *in vitro* (Г8.15). **11).** Значителен научен и приложен принос е установяване влиянието на *селективни хербициди* върху реакцията на семеннишни и вегетативни фиданки и доказване възможностите за тяхното прилагане в практиката. **12).** Принос към актуализирането на подзаконовата нормативна уредба е участието в работни групи към горското ведомство за изготвянето

на нормативни документи, засягащи разсадниковото производство - НАРЕДБА № 4 от 15.02.2012 г. за условията и реда за регистрация на горски разсадници, както и за производство на фиданки в горските разсадници - държавна собственост. Обн. - ДВ, бр. 17 от 28.02.2012 г.

В направление „Залесяване” 1). Значителен научен и приложен принос са единствените по рода си и най-мощни проучвания върху състоянието, растежа и производителността на горските култури от обикновена череша (*Prunus avium* L.) (Г8.4), шестил (*Acer platanoides* L.) (Г7.5) и обикновен явор (*Acer pseudoplatanus* L.) (Г7.11) у нас. Проучени са всички съществуващи насаждения и култури в горските територии в България, в които видовете доминират в състава. Резултатите позволиха комплексни препоръки за лесокултурната работа с тях. **2).** Важен принос е доказването на факта, че и трите вида могат да формират чисти насаждения и да се създават устойчиви чисти горски култури. Препоръчват се схеми 2х1,5–2 m и гъстота до 5000 бр./ha. Определен е потенциалът за дървопроизводство: за 40–50 години, височина 26 m, диаметър 33 cm, запас 420–460 m³.ha-1. **3).** За популяризиране и свеждане на основните резултати до специалистите от практиката е публикувана статия Г8.4. Шестилът може да доминира в състава в насаждения с надморска височина от 100 до 1000 m. Месторастенията са средно богати до богати. Нивото на влажност на почвите е относително добро – от свежо до свежо до влажно. Изложението е хетерогенно - 61% сенчесто и 39 % припечно. Интензивният растеж на височина на вида е регистриран както в подпояса на равнинно-хълмистите дъбови гори, така и в подпояса на нископланинските гори от горун, обикновен бук и ела. Средният диаметър на възраст 44–54 години варира от 18 cm до 30 cm (Г7.5). **4).** Направеното проучване на Националната база данни на горските територии е първи опит за цялостен обзор на лесокултурната практика с обикновен явор в България (Г8.13). **5).** Научно-приложен принос е направеният обзор върху историческото развитие на залесяванията в България в публикация Г8.14.

5. Оценка на личния принос на кандидата

На база на научната продукция на доц. д-р Наско Ал. Илиев считам, че той има очевиден личен принос предвид многогодишния му специфичен изследователски опит, знания и умения за прецизно изпълнение на изследователските му задачи в лабораторна и теренна среда. Притежава категорично професионални качества, които му позволяват да бъде водещ учен и преподавател.

6. Критични бележки и препоръки

Нямам значими забележки и препоръки, които да бъдат отразени тук.

7. Лични впечатления

Познавам доц. д-р Наско Александров Илиев от 90-те години, през което време той разработваше дисертационния си труд с много енергичност, трудоспособност и етичност. Не се съмнявам в тези му качества и понастоящем. Убедена съм, че той се отличава с широка експертност в областта на горското стопанство, като проявява висок професионализъм.

8. Заключение

Във връзка с посоченото по-горе и като оценявам положително научната продукция и дейността на кандидата **ПРЕДЛАГАМ** доц. д-р Наско Александров Илиев да заеме академичната длъжност "професор" по дисциплината „Горски култури“ от ПН 6.5. Горско стопанство

Изготвил становището:

/доц. д-р Веселка Ат. Гюлева-Пантова/

Становището е предадено на: 22.4.2025 г.